

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ**

Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015

Кафедра адміністративного, фінансового та інформаційного права

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою
(посф. п. 11 від «31» 08 2022 р.)
Ректор
А.А. Мазаракі

**ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА/
THEORY OF STATE AND LAW**

**РОБОЧА ПРОГРАМА /
COURSE OUTLINE**

освітній ступінь	бакалавр	bachelor
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	Social and Behavioral Sciences
спеціальність	054 Соціологія	Sociology
спеціалізація	Соціологія економічної діяльності	Sociology of economic activity

Київ 2022

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу ДТЕУ заборонено

Автори: Т.О. Гуржій, д.ю.н., проф., В.В. Мушенко, д.ю.н., проф.,
О.В. Шевченко, к.ю.н., доц.

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права від 27.12.2022 р. протокол № 7.

Рецензенти: В.О. Тімашов, доктор юридичних наук, професор кафедри адміністративного, фінансового та інформаційного права

М.П. Кухта, доктор соціологічних наук, професор кафедри філософії, соціології та політології ДТЕУ, гарант освітньо-професійної програми.

О.В. Філозоп, кандидат економічних наук, магістр права, заступник директора ТОВ «Кийінвестбуд»

ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА / THEORY OF STATE AND LAW

РОБОЧА ПРОГРАМА / COURSE OUTLINE

освітній ступінь	бакалавр	/	bachelor
галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки	/	Social and behavioral sciences
спеціальність	054 Соціологія	/	Sociology
спеціалізація	Соціологія економічної діяльності		Sociology of economic activity

**1. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ ТА РОЗПОДІЛ ГОДИН ЗА
ТЕМАМИ (ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН)
Спеціальності 054 «Соціологія»
Спеціалізації «Соціологія економічної діяльності»**

№ пор.	Назва теми	Кількість годин				Форма контролю
		Всього годин, кредитів	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота студентів	
1.	Тема 1. Теорія держави і права як наука та навчальна дисципліна	13	2	2	9	О, ІЗ, Т.
2.	Тема 2. Держава та її місце в політичній системі організації суспільства	13	2	2	9	О, ІЗ, Т.
3.	Тема 3. Форма держави	13	2	2	9	О, ІЗ, СЗ, Т.
4.	Тема 4. Механізм здійснення державної влади	13	2	2	9	О, ІЗ, СЗ, Т.
5.	Тема 5. Основні концепції праворозуміння	16	2	2	12	О, ІЗ, СЗ, Т.
6.	Тема 6. Джерела права	17	2	2	13	О, ІЗ, СЗ, Т.
7.	Тема 7. Норми права. Система права. Система законодавства. Правові системи сучасності	17	2	2	13	О, ІЗ, СЗ, Т.
8.	Тема 8. Правове регулювання суспільних відносин. Дія нормативно-правових актів (закону) в часі, просторі та за колом осіб	17	2	2	13	О, ІЗ, СЗ, Т.
9.	Тема 9. Основи тлумачення нормативно-правових актів (законодавства)	9	2	2	5	О, ІЗ, СЗ, Т.
10.	Тема 10. Колізії нормативно-правових актів та правила їх розв'язання	9	2	2	5	О, ІЗ, СЗ, Т.
11.	Тема 11. Реалізація норм права. Правовідносини	9	2	2	5	О, ІЗ, СЗ, Т.
12.	Тема 12. Правомірна поведінка. Правопорушення. Юридична відповідальність	17	4	4	9	О, ІЗ, СЗ, Т.
13.	Тема 13. Законність. Правопорядок. Правова культура	9	2	2	5	О, ІЗ, СЗ, Т.
	ЕКЗАМЕН	8				
	Разом за I семестр	180/6	28	28	116	

Вжиті скорочення:

О – усне опитування;

ІЗ – перевірка індивідуальних завдань;

Т – письмове тестування;

СЗ – вирішення ситуаційних завдань;

ЕК - екзамен

2. ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ЛЕКЦІЙНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Результати навчання	Навчальна діяльність ¹	Робочий час студента год.
<p>Знати основні категорії теорії держави і права, а саме: поняття, завдання, предмет, принципи.</p> <p>Вміти правильно визначати предмет та визначальні характеристики теорії держави і права.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 1. Теорія держави і права як наука та навчальна дисципліна</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції 1 (презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та історичний розвиток правознавства. 2. Структура правової науки. 3. Предмет та визначальні характеристики теорії держави і права як науки. 4. Теорія держави і права як навчальна дисципліна <p><i>📖Список рекомендованих джерел:</i> Нормативно-правові акти: 1. <i>Основний:</i> 1 [с.10-19], 3 [с.6-17], 4 [с.14-40], 5 [с.13-30]. <i>Додатковий:</i> 1 [с.10-340], 6[с.7-24], 7[с.114-189], 11[с.18-59], 13 [с.11-38], 14 [с.8-49], 15 [с.5-24], 16 [с.17-56]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2.</p>	2
	<p style="text-align: center;"><i>Завдання для самостійної роботи студентів</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дати визначення поняттям: <ul style="list-style-type: none"> • «правова держава», • «громадянське суспільство», • «населення», • «територія», • «публічно-політична влада», • «норми права», • «законои» <p><i>📖Список рекомендованих джерел:</i> Нормативно-правові акти: 1. <i>Основний:</i> 1 [с.10-19], 3 [с.6-17], 4 [с.14-40], 5 [с.13-30]. <i>Додатковий:</i> 1 [с.10-340], 6[с.7-24], 7[с.114-189], 11[с.18-59], 13 [с.11-38], 14 [с.8-49], 15 [с.5-24], 16 [с.17-56]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2.</p>	9
	<p>Практичне заняття 1</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Місце теорії держави і права в системі правових наук. 2. Фундаментальні, галузеві, міжнародно-правові, прикладні правові науки (їх характеристика). 3. Предмет теорії держави і права: поняття та ознаки. 4. Функції теорії держави і права (<i>бліцопитування, групова дискусія</i>). 5. Методи теорії держави і права, їх характеристика. 6. Виконання дистанційних завдань в <i>Forms (сервіс Офіс 365)</i> 	2
<p>Знати основні ознаки та функції держави, поняття</p>	<p style="text-align: center;">Тема 2. Держава та її місце в політичній системі організації суспільства</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції 2(презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття “країна” та “держава” 2. Ознаки держави 	2

¹ курсивом зазначено інтерактивні методи навчання

<p>політичної системи. Вміти відрізнити поняття «держави» та «країна», визначати ознаки держави та структуру політичної системи</p>	<p>3. Поняття і структура політичної системи суспільства <i>📖Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 9, 10, 13-15. <i>Основний:</i> 1 [с.32-50], 2 [с.14-39], 3 [с.19-37], 4 [с.41-72], 5 [с.371-380]. <i>Додатковий:</i> 2 [с.18-39], 9 [с.64-158], 13 [с.54-67], 14 [с.48-56], 17 [с.14-27]. <i>Інтернет-джерела:</i> 3, 4.</p>	
	<p><i>Завдання для самостійної роботи студентів</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Охарактеризувати поняття держава (розкрити різні погляди вчених) 2. Охарактеризувати поняття країна (розкрити різні погляди вчених) 3. Структура політичної системи суспільства України <i>📖Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 9, 10, 13-15. <i>Основний:</i> 1 [с.32-50], 2 [с.14-39], 3 [с.19-37], 4 [с.41-72], 5 [с.371-380]. <i>Додатковий:</i> 2 [с.18-39], 9 [с.64-158], 13 [с.54-67], 14 [с.48-56], 17 [с.14-27]. <i>Інтернет-джерела:</i> 3, 4. 	9
	<p>Практичне заняття 1 <i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні відмінності між країною і державою (<i>групова дискусія</i>) 2. Визначити основні ознаки держави (<i>бліцопитування</i>) 3. Внутрішні та зовнішні функції держави, їх характеристика. характеристика (<i>групова дискусія</i>). 4. Характеристика структури та основних елементів політичної системи суспільства. 5. Взаємодія держави з іншими суб'єктами політичної системи. 6. Виконання дистанційних завдань в <i>Forms (сервіс Офіс 365)</i> 	2
<p>Знати форми держави та основні поняття. Вміти правильно визначати форми держави країн світу</p>	<p style="text-align: center;">Тема 3. Форма держави.</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції 3(презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форма правління. 2. Форма державного устрою. 3. Державно-правовий режим. 4. Поняття та основні характеристики правової держави 5. Організація державної влади в умовах правової держави (теорія і практика поділу влади). <p><i>📖Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 3-11. <i>Основний:</i> 1 [с.51-63], 2 [с.40-61], 3 [с.75-87], 4 [с.382-387], 5 [с.73-100]. <i>Додатковий:</i> 1 [с.38-64], 2 [с.41-52], 6 [с.15-29], 7 [с.54-67], 15 [с.48-63], 17 [с.14-27]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 4-6, 9, 10.</p>	2
	<i>Завдання для самостійної роботи студентів:</i>	9

	<p>1. Підготувати презентацію на тему (одну за вибором):</p> <ul style="list-style-type: none"> • абсолютна монархія • теократична монархія • конституційна монархія • парламентська республіка • президентська республіка • суперпрезидентська республіка • змішана республіка • федерація • конфедерація • імперія <p>2. Основні проблеми формування правової держави в Україні (<i>тези на конференцію</i>).</p> <p>3. Зміни форми правління в Україні: на основі аналізу норм Конституції редакції 1996, 2004, 2010, 2014 років.</p> <p> <i>Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 3-11. <i>Основний:</i> 1 [с.51-63], 2 [с.40-61], 3 [с.75-87], 4 [с.382-387], 5 [с.73-100]. <i>Додатковий:</i> 1 [с.38-64], 2 [с.41-52], 6 [с.15-29], 7 [с.54-67], 15 [с.48-63], 17 [с.14-27]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 4-6, 9, 10.</p>	
	<p>Практичне заняття 3</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Монархія: її ознаки та види 2. Республіка: її ознаки та види (<i>групова дискусія</i>). 3. Проста (унітарна) держава, її ознаки 4. Складна держава, її ознаки та види 5. Недемократичні державно-політичні режими 6. Демократичний режим: поняття та ознаки (<i>групова дискусія</i>). 7. Основні характеристики правової держави (<i>бліцопитування</i>) 8. Співвідношення правової держави та громадянського суспільства. 9. Виконання дистанційних завдань в <i>Forms (сервіс Ofіс 365)</i> 	2
<p>Знати поняття механізму державної влади, принципи, форми та методи його роботи</p> <p>Вміти класифікувати органи державної влади та визначати їх повноваження</p>	<p style="text-align: center;">Тема 4. Механізм здійснення державної влади.</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції 4(презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття механізму держави, його ознаки. 2. Система державного апарату відповідно до принципу поділу влад. 3. Класифікація органів державної влади. 4. Органи законодавчої влади: поняття та функції. 5. Інститут глави держави. 6. Виконавчі органи: їх система та завдання. 7. Судові органи та їх завдання. 8. Прокуратура. <p> <i>Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 9-14. <i>Основний:</i> 1 [с.64-75], 2 [с.62-88], 3 [с.89-109], 4 [с.142-179], 5</p>	2

	<p>[с.397-406]. <i>Додатковий:</i> 4[с.34-55], 6[с.38-46], 12[с.56-74], 13[с.116-136], 14[с.142-167], 17[с.28-31]. <i>Інтернет-джерела:</i> 41-46.</p>	
	<p><i>Завдання для самостійної роботи студентів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Правотворча діяльність державного апарату 2. Правозастосовна діяльність державного апарату 3. Правоохоронна діяльність державного апарату 4. Дослідження на тему: Національні назви органів законодавчої влади 5. Дослідження на тему: Національні назви органів виконавчої влади 6. Система стримувань і противаг трьох гілок влади 7. Характеристика природного та штучного шляхів утворення адміністративно-територіальних утворень 8. Характеристика теорій самоврядування (теорія вільної громади, господарська, суспільна теорія самоврядування, державна теорія самоврядування, політична теорія місцевого самоврядування) 9. Роль органів внутрішніх справ у механізмі правової держави <p> <i>Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 9-14. <i>Основний:</i> 1 [с.64-75], 2 [с.62-88], 3 [с.89-109], 4 [с.142-179], 5 [с.397-406]. <i>Додатковий:</i> 4[с.34-55], 6[с.38-46], 12[с.56-74], 13[с.116-136], 14[с.142-167], 17[с.28-31]. <i>Інтернет-джерела:</i> 41-46.</p>	9
	<p>Практичне заняття 4</p> <p><i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структура механізму держави (його складові елементи) 2. Організаційна структура державного апарату (<i>бліцопитування</i>) 3. Класифікація органів державної влади (<i>бліцопитування</i>). 4. Загальна характеристика функцій законодавчої влади 5. Глава держави, його функції, завдання та особливості обрання припинення повноважень глави держави (<i>групова дискусія</i>). 6. Система органів виконавчої влади (<i>бліцопитування</i>) 7. Система судів: загальна характеристика 8. Правоохоронні органи, їх система та завдання. 9. Виконання дистанційних завдань в <i>Forms</i> (сервіс <i>Офіс 365</i>) 	2
<p>Знати основні концепції право розуміння, їх ідеї та представників Вміти розмежовувати ідеї різних теорій права</p>	<p>Тема 5. Основні концепції праворозуміння</p> <p><i>План лекції 5 (презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття концепції (теорії) праворозуміння. 2. Основні концепції праворозуміння: загальний огляд 3. Характеристика концепції природного права 4. Характеристика концепції юридичного позитивізму 5. Характеристика історичної концепції права 6. Характеристика психологічної концепції права 7. Характеристика соціологічної концепції права 8. Характеристика теологічної концепції права 	2

	<p> <i>Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1,3-8. <i>Основний:</i> 1 [с.123-130], 2 [с.89-106], 5 [с.409-413]. <i>Додатковий:</i> 7[с.68-85], 13[с.138-156], 14[с.168-184], 15[с.118-143], 16[с.167-195], 17[с.32-36]. <i>Інтернет-джерела:</i>. 1, 2, 8-10.</p>	
	<p><i>Завдання для самостійної роботи студентів:</i></p> <p>1. Погляди представників концепцій праворозуміння на природу права (одного на вибір)</p> <ul style="list-style-type: none"> • О. Алексєєва • Б. Кістяківського • Гуго Гроція • Жана-Жака Руссо • Б. Спінози, • Томаса Гоббса • Джона Локка • Емануїла Канта • Дж. Остіна • Г. Пухти • Л. Петражицького та ін.. <p> <i>Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1,3-8. <i>Основний:</i> 1 [с.123-130], 2 [с.89-106], 5 [с.409-413]. <i>Додатковий:</i> 7[с.68-85], 13[с.138-156], 14[с.168-184], 15[с.118-143], 16[с.167-195], 17[с.32-36]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 8-10.</p>	12
	<p>Практичне заняття 5</p> <p><i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сучасні наукові концепції (теорії) праворозуміння 2. Характеристика ідеологічного (аксіологічного), або природно-правового підходу праворозуміння (<i>групова дискусія</i>) 3. Характеристика нормативного (позитивістського) підходу праворозуміння (<i>групова дискусія</i>) 4. Характеристика соціологічного підходу праворозуміння (<i>групова дискусія</i>) 5. Розвиток позитивізму як концепції права: загальна характеристика (<i>групова дискусія</i>) 6. Особливості формування історичної, психологічної, соціологічної, матеріалістичної, теологічної концепцій права. (<i>групова дискусія</i>) 7. Виконання дистанційних завдань в <i>Forms (сервіс Офіс 365)</i> 	2
<p>Знати види джерела права. Вміти правильно визначати види джерел права та їх систематизацію</p>	<p style="text-align: center;">Тема 6. Джерела права <i>План лекції 6 (презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття джерел права 2. Види джерел права: загальна характеристика 3. Поняття та види правових звичаїв 4. Правовий прецедент 5. Нормативний договір: поняття та види 6. Види нормативно-правових актів та їх ієрархія 7. Систематизація нормативно-правових актів <p> <i>Список рекомендованих джерел:</i></p>	2

	<p><i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 3-8. <i>Основний:</i> 1 [с.149-155], 2 [с.152-170], 3 [с.190-197], 4 [с.294-315], 5 [с.108-115]. <i>Додатковий:</i> 4[с.312-349], 6[с.96-102], 7[с.129-145], 10[с.57-94], 13[с.157-176], 14[с.185-198], 15[с.143-167], 16[с.196-225], 17[с.37-39]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2.</p>	
	<p><i>Завдання для самостійної роботи студентів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розкрити (у формі таблиці) джерела права 2. Форми санкціонування звичаїв (<i>тези</i>). 3. Правова доктрина як джерело об'єктивного права (поняття, сутність, роль у сучасному праві) (<i>тези</i>) 4. Юридичний прецедент як джерело права (<i>тези</i>) 5. Елементи структури нормативно-правових актів (типові елементи, преамбула, прикінцеві положення, перехідні положення) 6. Переваги та проблемні аспекти нормативно-правових актів як джерела об'єктивного права (<i>тези</i>) 7. Ознаки кодифікації та види кодифікованих актів <p> <i>Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 3-8. <i>Основний:</i> 1 [с.149-155], 2 [с.152-170], 3 [с.190-197], 4 [с.294-315], 5 [с.108-115]. <i>Додатковий:</i> 4[с.312-349], 6[с.96-102], 7[с.129-145], 10[с.57-94], 13[с.157-176], 14[с.185-198], 15[с.143-167], 16[с.196-225], 17[с.37-39]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2.</p>	13
	<p>Практичне заняття 6</p> <p><i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види форм (джерел) права (<i>бліцопитування</i>) 2. Види правових звичаїв, санкціонованих законодавством України 3. Розвиток прецедентного права в Україні 4. Нормативний договір як джерело об'єктивного права: поняття, ознаки, види. (<i>бліцопитування</i>) 5. Види, ознаки, ієрархічна підпорядкованість нормативно-правових актів (<i>бліцопитування</i>) 6. Види та завдання систематизації нормативно-правових актів 7. Виконання дистанційних завдань в <i>Forms (сервіс Офіс 365)</i> 	2
<p>Знати структуру норми права, систему права та законодавства та правові системи сучасності. Вміти правильно визначати структуру норми права,</p>	<p>Тема 7. Норми права. Система права. Система законодавства. Правові системи сучасності</p> <p><i>План лекції 7 (презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття права та норми права 2. Структура норми права 3. Види норм права 4. Система права та характеристика її складових 5. Система законодавства 6. Стадії законотворчої діяльності 7. Правові системи сучасності та їх характеристика <p> <i>Список рекомендованих джерел:</i></p>	2

інститути, галузі, підгалузі права та правові системи сучасності.	<p><i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 3-8. <i>Основний:</i> 1 [с.142-147; с.168-178], 2 [с.132-151], 3 [с.199-222], 4 [с.343-371], 5 [с.91-102; с.153-186]. <i>Додатковий:</i> 4 [с.167-189], 9[с.241-289], 11[с.95-105], 13[с.177-196], 14[с.199-214], 15[с.167-179], 16[с.226-245], 17[с.40-42]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 10.</p>	
	<p><i>Завдання для самостійної роботи студентів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Елементи правової системи 2. Структура системи права 3. Змішані інститути права 4. Здатність галузей до системної взаємодії 5. Предмет галузі права 6. Метод галузі права 7. Галузева структура вітчизняного законодавства 8. Ієрархічна структура законодавства <p><i>📖Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 3-8. <i>Основний:</i> 1 [с.142-147; с.168-178], 2 [с.132-151], 3 [с.199-222], 4 [с.343-371], 5 [с.91-102; с.153-186]. <i>Додатковий:</i> 4 [с.167-189], 9[с.241-289], 11[с.95-105], 13[с.177-196], 14[с.199-214], 15[с.167-179], 16[с.226-245], 17[с.40-42]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 10.</p>	13
	<p>Практичне заняття 7</p> <p><i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та ознаки норми права 2. Структура норми права, види гіпотези, диспозиції, санкції. 3. Класифікації норм права (<i>бліцопитування</i>) 4. Система права та її ознаки 5. Інститут права: поняття та ознаки 6. Види галузей права (<i>бліцопитування</i>) 7. Структура законодавства (<i>бліцопитування</i>) 8. Поняття та критерії розмежування правових сімей 9. <i>Виконання дистанційних завдань в Forms (сервіс Офіс 365)</i> 	2
<p>Знати поняття правового регулювання суспільних відносин та дію нормативно правових актів Вміти правильно визначати межі дії нормативно-правових актів</p>	<p>Тема 8. Правове регулювання суспільних відносин. Дія нормативно-правових актів (закону) в часі, просторі та за колом осіб</p> <p><i>План лекції 8 (презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття правового регулювання суспільних відносин 2. Предмет та методи правового регулювання 3. Стадії правового регулювання 4. Правосуб'єктність 5. Поняття та межі дії нормативно-правових актів. 6. Дія нормативно-правових актів у часі 7. Дія нормативно-правових актів у просторі; 8. Дія нормативно-правових актів за колом осіб <p><i>📖Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 9-18. <i>Основний:</i> 1 [с.237-243], 3 [с.342-348], 4 [с.651-680], 5 [с.208-222]. <i>Додатковий:</i> 7[с.124-158], 11[с.105-134], 13[с.198-216], 14[с.215-234], 15[с.180-198], 16[с.246-262], 17[с.43-45]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 8.</p>	2

	<p style="text-align: center;"><i>Завдання для самостійної роботи студентів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ нормативно-правових актів у дію 2. Припинення дії нормативно-правових актів 3. Принцип негайної дії закону 4. Зворотна сила закону (обмежена та ревізійна) 5. На прикладі рішень Конституційного суду визначити, яке рішення відноситься до якої галузі права та підтвердити принцип «закон не має зворотної дії» (<i>відпрацювання навичок</i>) 6. Міжнародна екстериторіальність 7. Внутрідержавна екстериторіальність 8. Правовий імунітет особи у міжнародному розумінні 9. Правовий імунітет особи у внутрідержавному розумінні <p style="text-align: center;"> <i>Список рекомендованих джерел:</i></p> <p><i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 9-18. <i>Основний:</i> 1 [с.237-243], 3 [с.342-348], 4 [с.651-680], 5 [с.208-222]. <i>Додатковий:</i> 7[с.124-158], 11[с.105-134], 13[с.198-216], 14[с.215-234], 15[с.180-198], 16[с.246-262], 17[с.43-45]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 8.</p>	13
	<p>Практичне заняття 8</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ознаки, предмет, межі, види, способи, методи правового регулювання (<i>бліцопитування</i>) 2. Механізм правового регулювання суспільних відносин. 3. Види правотворчості та їх характеристика 4. Дія нормативно-правових актів у часі 5. Набуття нормативним актом чинності: навести приклад із посиланням на конкретний нормативно-правовий акт (<i>відпрацювання навичок</i>). 6. Дія нормативно-правових актів у просторі; 7. Дія нормативно-правових актів за колом осіб 8. Виконання дистанційних завдань в <i>Forms (сервіс Офіс 365)</i> 	2
<p>Знати поняття та завдання тлумачення нормативно-правових актів</p> <p>Вміти застосовувати способи тлумачення нормативно-правових актів та їх окремих положень</p>	<p style="text-align: center;">Тема 9. Основи тлумачення нормативно-правових актів (законодавства)</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції 9 (презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та завдання тлумачення нормативно-правових актів. 2. Способи тлумачення нормативно-правових актів та їх окремих положень. 3. Види тлумачення. 4. Роз'яснення законодавства. <p style="text-align: center;"> <i>Список рекомендованих джерел:</i></p> <p><i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 3, 12. <i>Основний:</i> 2 [с.246-259], 3 [с.246-259], 4 [с.428-460], 5 [с.236-250]. <i>Додатковий:</i> 7[с.161-174], 11[с.135-149], 13[с.217-236], 14[с.235-251], 15[с.201-224]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 5, 6.</p>	2
	<i>Завдання для самостійної роботи студентів:</i>	5

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Рішення Конституційного суду, як акт роз'яснення норми права. 2. Коментар до кодексу, його значення. 3. Відповідь на запит до комітету Верховної Ради України <i>📖Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 3, 12. <i>Основний:</i> 2 [с.246-259], 3 [с.246-259], 4 [с.428-460], 5 [с.236-250]. <i>Додатковий:</i> 7[с.161-174], 11[с.135-149], 13[с.217-236], 14[с.235-251], 15[с.201-224]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 5, 6. 	
	<p>Практичне заняття 9</p> <p><i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мовне тлумачення та його аспекти. 2. Системне тлумачення: характеристика. 3. Логічне тлумачення, його значення. 4. Історико-політичне тлумачення. 5. Види тлумачення, їх характеристика (офіційне та неофіційне; нормативне та казуальне; конституційне, автентичне і легальне; судове та адміністративне; буквальне, обмежувальне та поширювальне). 6. Роз'яснення законодавства. 7. Правотлумачні (інтерпретаційні) акти, їх різновиди (<i>бліцопитування</i>). 8. Виконання дистанційних завдань в <i>Forms (сервіс Офіс 365)</i> 	2
<p>Знати поняття колізії нормативно-правових актів</p> <p>Вміти застосовувати правила розв'язання колізій нормативно-правових актів</p>	<p>Тема 10. Колізії нормативно-правових актів та правила їх розв'язання</p> <p><i>План лекції 10 (презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття колізії нормативно-правових актів 2. Види юридичних колізій 3. Правила розв'язання колізій нормативно-правових актів <p><i>📖Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1. <i>Основний:</i> 1 [с.243-244]. <i>Додатковий:</i> 7[с.176-195], 11[с.150-169], 13[с.277-296], 14[с.252-278], 15[с.225-249]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 5, 7.</p>	2
	<p><i>Завдання для самостійної роботи студентів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Складні випадки розв'язання колізій 2. Структура колізійних норм <p><i>📖Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1. <i>Основний:</i> 1 [с.243-244]. <i>Додатковий:</i> 7[с.176-195], 11[с.150-169], 13[с.277-296], 14[с.252-278], 15[с.225-249]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 5, 7.</p>	5
	<p>Практичне заняття 10</p> <p><i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття колізійної норми на міжнародному та внутрідержавному рівнях 	2

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Види колізій нормативно-правових актів та їх характеристика 3. Поняття конкуренції правових норм 4. Типи колізійних “прив’язок” та типові випадки їх застосування 5. Правила розв’язання колізій нормативно-правових актів 6. Виконання дистанційних завдань в <i>Forms (сервіс Офіс 365)</i> 	
<p>Знати поняття та форми реалізації норм права, склад правовідносин</p> <p>Вміти визначати склад правовідносин</p>	<p>Тема 11. Реалізація норм права. Правовідносини</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції 11 (презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття реалізації норм права. 2. Форми реалізації норм права 3. Правовідносини: поняття, ознаки та види 4. Склад правовідносин та їх характеристика <p><i>Список рекомендованих джерел:</i></p> <p><i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 9-11, 15-18. <i>Основний:</i> 1 [с.180-190], 2 [с.171-215], 3 [с.234-244], 4. [с.402-427; с.461-493], 5 [с.255-280]. <i>Додатковий:</i> 7[с.196-229], 11[с.170-188], 13[с.297-326], 14[с.279-298], 15[с.251-272], 16[с.263-286], 17[с.46-52]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1-5, 7, 8, 10.</p>	2
	<p style="text-align: center;"><i>Завдання для самостійної роботи студентів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність дотримання, виконання, використання та застосування правових норм 2. Реквізити правозастосовних актів 3. Підстави правовідносин: поняття та види. 4. Дієздатність юридичних осіб. <p><i>Список рекомендованих джерел:</i></p> <p><i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 9-11, 15-18. <i>Основний:</i> 1 [с.180-190], 2 [с.171-215], 3 [с.234-244], 4. [с.402-427; с.461-493], 5 [с.255-280]. <i>Додатковий:</i> 7[с.196-229], 11[с.170-188], 13[с.297-326], 14[с.279-298], 15[с.251-272], 16[с.263-286], 17[с.46-52]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1-5, 7, 8, 10.</p>	5
	<p>Практичне заняття 11</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форми реалізації норм права (<i>бліцопитування</i>) 2. Додержання, виконання, використання норм права 3. Зловживання правом: поняття та ознаки. 4. Поняття й ознаки застосування норм права 5. Види та ознаки правовідносин (<i>бліцопитування</i>). 6. Структура правовідносин, їх характеристика. 7. Правоздатність, дієздатність, деліктоздатність. 8. Виконання дистанційних завдань в <i>Forms (сервіс Офіс 365)</i> 	2
<p>Знати поняття правомірної поведінки, правопорушення та види юридичної відповідальності</p>	<p>Тема 12. Правомірна поведінка. Правопорушення. Юридична відповідальність</p> <p style="text-align: center;"><i>План лекції 12-13 (презентація):</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття та ознаки правової поведінки 2. Правомірна поведінка: поняття та ознаки. 3. Поняття та види правопорушення. 	4

<p>Вміти визначати ознаки правової поведінки та розмежовувати види відповідальності</p>	<p>4. Поняття та елементи складу правопорушення 5. Поняття, цілі та функції юридичної відповідальності. <i>📖Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 3-8, 16-18. <i>Основний:</i> 1 [с.202-217], 2 [с.216-253], 3 [с.275-302], 4 [с.494-556], 5 [с.284-330]. <i>Додатковий:</i> 7[с.231-259], 11[с.190-234], 13[с.327-356], 14[с.301-346], 15[с.272-296], 16[с.287-324]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 7, 10.</p>	
	<p><i>Завдання для самостійної роботи студентів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Об'єкт правомірної поведінки. 2. Об'єктивна сторона правомірної поведінки та її ознаки. 3. Суб'єкти правомірної поведінки. Суб'єктивна сторона правомірної поведінки. 4. Об'єктивні ознаки правопорушення. 5. Суб'єктивні ознаки правопорушення. 6. Ознаки юридичної відповідальності. 7. Підстави юридичної відповідальності. 8. Принципи юридичної відповідальності. <p><i>📖Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1, 3-8, 16-18. <i>Основний:</i> 1 [с.202-217], 2 [с.216-253], 3 [с.275-302], 4 [с.494-556], 5 [с.284-330]. <i>Додатковий:</i> 7[с.231-259], 11[с.190-234], 13[с.327-356], 14[с.301-346], 15[с.272-296], 16[с.287-324]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 7, 10.</p>	9
	<p>Практичне заняття 12 <i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Склад правомірної поведінки (<i>бліцопитування</i>). 2. Види правомірної поведінки: загальна характеристика. 3. Поняття та характеристика соціально-бажаної, соціально-допустимої поведінки. 4. Соціально-шкідлива поведінка: поняття та характеристика. 5. Соціально-активна поведінка: поняття та характеристика. 6. Соціально-пасивна поведінка: поняття та характеристика. 7. Звична поведінка: поняття та характеристика. <p>Практичне заняття 13 <i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Види правопорушень, їх характеристика. 2. Ознаки правопорушень (<i>бліцопитування</i>). 3. Передумови та причини вчинення правопорушень. 4. Поняття та ознаки юридичної відповідальності 5. Види юридичної відповідальності (<i>бліцопитування</i>). 6. Функції юридичної відповідальності 7. Підстави юридичної відповідальності (<i>бліцопитування</i>) 8. Стадії реалізації юридичної відповідальності 9. Виконання дистанційних завдань в <i>Forms (сервіс Офіс 365)</i> 	4
<p>Знати поняття законності, правопорядку,</p>	<p>Тема 13. Законність Правопорядок. Правова культура <i>План лекції 14 (презентація):</i></p>	2

<p>правової культури Вміти визначати види і співвідношення законності та правопорядку та правової культури</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття законності: законність як режим і принцип діяльності учасників суспільних відносин. 2. Правопорядок, його поняття, види і співвідношення з законністю. 3. Правова культура: поняття та види. <p> <i>Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1-8. <i>Основний:</i> 1 [с.218-257], 3 [с.316-338], 4 [с.557-615], 5 [с.353-363]. <i>Додатковий:</i> 6 [с.67-84], 7[с.261-294], 11[с.236-261], 13[с.357-385], 14[с.348-367], 15[с.298-336]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 6-8.</p>	
	<p style="text-align: center;"><i>Завдання для самостійної роботи студентів:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Законність, правопорядок і демократія. 2. Професійна правова культура юриста. <p> <i>Список рекомендованих джерел:</i> <i>Нормативно-правові акти:</i> 1-8. <i>Основний:</i> 1 [с.218-257], 3 [с.316-338], 4 [с.557-615], 5 [с.353-363]. <i>Додатковий:</i> 6 [с.67-84], 7[с.261-294], 11[с.236-261], 13[с.357-385], 14[с.348-367], 15[с.298-336]. <i>Інтернет-джерела:</i> 1, 2, 6-8.</p>	5
	<p>Практичне заняття 14</p> <p style="text-align: center;"><i>Питання до заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття законності. 2. Принципи законності, її нормативно-правова основа. 3. Вимоги законності та її гарантії. 4. Поняття, функції та принципи правопорядку. 5. Юридичні гарантії законності та правопорядку. 6. Державна дисципліна та професійна правова культура. 7. Правосвідомість як елемент правової культури, її роль у здійсненні правової діяльності. 8. Роль правової культури у зміцненні законності та правопорядку. <p><i>11. Виконання дистанційних завдань в Forms (сервіс Ofіс 365)</i></p>	2
	Всього	180

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Декларація про державний суверенітет України. Відомості Верховної Ради УРСР. 1990. №31. ст.429. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
3. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
5. Європейська соціальна хартія від 18 жовтня 1961 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_300#Text
6. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, прийнята і проголошена резолюцією 2106 (XX) Генеральної Асамблеї ООН від 21 грудня 1965 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text
7. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий і проголошений резолюцією A/RES/2200 A (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
8. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, прийнятий і проголошений резолюцією A/RES/2200 A (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
9. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII. Відомості Верховної Ради. 2014. №13. ст.222. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
10. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. Відомості Верховної Ради. 1999. №20-21. ст.190. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
11. Про місцеве самоврядування: Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР V. Відомості Верховної Ради. 1997. №24. ст.170. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>
12. Про Конституційний Суд України: Закон України 13 липня 2017 року № 2136-VIII. Відомості Верховної Ради. 2017. №35. ст.376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>
13. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1402-VIII. Відомості Верховної Ради. 2016. №31. ст.545. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>
14. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII.

- Відомості Верховної Ради. 2015. №2-3. ст.12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
15. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 року № 2235-III. Відомості Верховної Ради. 2001. №13. ст.65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>
16. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. додаток до № 51 (зі змінами і доповненнями). Ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
17. Кримінальний Кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. ст.131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
18. Цивільний Кодекс України. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. ст.356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

Основний

1. Тополевський Р. Б., Федіна Н. В. Теорія держави і права: навч. посібник. Львів: ЛьВДУВС, 2020. 268 с.
2. Теорія держави та права: навч. посіб. / [Є.В.Білозьоров, В.П.Власенко, О.Б.Горова, А.М.Завальний, Н.В.Заяць та ін.]; за заг. ред. С.Д.Гусарєва, О.Д.Тихомирова. К.: НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.
3. Теорія держави і права: підручник / [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О. С. Передерій та ін.]; за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : ХНУВС, 2018. 416с.
4. Теорія держави і права в тестових завданнях: навч. посібник / Кол. авт.; за заг. ред. д.ю.н., проф. Л. Р. Наливайко. Дніпро: Дніпр. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 716 с.
5. *Теорія держави та права: підручник / за заг. ред. Т.О.Гуржій, Л.В. Ніколаєва К.: КНТЕУ, 2020. 380 с.*

** Курсивом виділені джерела, що є у бібліотеці ДТЕУ*

Додатковий

1. Сучасне суспільство, людина, право в умовах глобальних трансформацій: монографія / [О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.Б. Жданенко]. Харків : Право, 2020. 344 с.
2. Старосольський В.Й. Держава і політичне право: монографія. К.: Логос, 2017. 164 с.
3. Бурдоносова М.А. Case-study з дисципліни «Теорія держави і права» для підготовки бакалаврів в галузі знань 08 «Право», спеціальності 081 «Право». К. : КНУКіМ, 2019. 52 с.
4. Теорія держави і права в тестових завданнях : навч. посіб. / [Наливайко Л. Р. та ін.] ; за заг. ред. Л.Р.Наливайко. Дніпро : ДДУВС, 2018. 715 с.
5. Шмоткін О.В. Теорія держави і права в латинських юридичних аксіомах : навч. посіб. К.: НА СБУ, 2018. 156 с.

6. Теорія держави та права: навч. посіб. для підгот. до атестації здобувачів вищ. освіти / [Є. В. Білозьоров та ін.] ; за заг. ред. С. Д.Гусарєва, та О.Д.Тихомирова. К.: Освіта України, 2017. 113 с.
7. Олійник А.Ю. Основи історії і теорії держави та права. Харків : ЦУЛ, 2019. 200 с.
8. Tamanaha Z. Brian A Realistic Theory of Law. Cambridge: Cambridge University Press, 2017.
9. Kelzen H. General Theory of Law and State. New Yourk : Routledge, 2017. 556 р.
10. Magliocca Gerard The Heart of the Constitution: How the Bill of Rights became the Bill of Rights. Oxford : Oxford University Press, 2018. 248 р.
- 11.Петришина О.В. Загальна теорія права. Харків : Право, 2020. 568 с.
- 12.Шмоткін О.В. Актуальні проблеми теорії держави і права : підручник. К.: НА СБУ, 2019. 275 с.
- 13.Сухонос В. Теорія держави та права : підручник. Суми : «Університетська книга», 2018. 544 с.
- 14.Крестовська Н.М., Матвєєва Л.Г. Теорія держави і права. Підручник. Практикум. Тести. К. : Юрінком Інтер, 2019. 584 с.
- 15.Теорія держави та права України: підручник / [О.М. Бандурка, М.Ю. Бурдін, О. М.Головка та ін]. Харків : Майдан, 2018. 436 с.
- 16.Загальна теорія права / О.В.Зайчук, Н.М.Оніщенко. К. : Юрінком Інтер, 2017. 400 с
- 17.Теорія держави і права: підготовка до державної атестації : навч. посіб. / [Є. В. Зозуля, І. В. Іванов, А. В. Гончаров] ; за заг. ред. Є. В. Зозулі. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 163 с.

Інтернет-ресурси

1. Законодавство України. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. ЛІГА:ЗАКОН. Інформаціно-пошукова система. URL: www.ligazakon.ua.
3. Офіційне інтернет представництво Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
4. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
5. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України URL: <http://www.ccu.gov.ua/>
6. Судова влада України: офіційний веб портал. URL: <https://court.gov.ua/sudova-vlada/>
7. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>
8. Міністерство юстиції України. Офіційний сайт. URL: <https://minjust.gov.ua/>
9. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Офіційний сайт. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/>
10. European Court of Human Rights. Council of Europe. URL: <https://www.echr.coe.int/>